
Veileder for gjennomføring av «Sikkerhetsuke» i videregående skole eller bedrift.

Formålet med denne veilederen er å bidra med eksempler og tips til å kunne gjennomføre sikkerhetsuke med bakgrunn i erfaringer fra skoler som tidligere har gjennomført dette, med økonomisk bistand fra Inkluderende Arbeidsliv Bransjeprogram for Bygg og Anlegg.

Forord

Ungdommen er vår viktigste ressurs!

Bygg og anlegg er trolig den næringen som er mest utsatt for skader og helseplager og det er behov for et systematisk krafttak. Årlig omkommer ca. 8 personer, ca. 100 personer får varige mén og det inntreffer rundt 10.000 fraværsskader. Til sammen koster dette samfunnet store summer, i tillegg til de personlige konsekvensene for de som blir rammet og deres pårørende.

I 2021 tok OKAB og IA bransjeprogram for bygg og anlegg et felles initiativ til HMS-uker i videregående skoler. Først ut var Nome i 2021.

Tanken bak var å gi elevene kunnskap om risiko, og gjøre dem reflekterte i relasjon til arbeidsoppgavene - tenke en gang til. Er det trygt, er maskiner og utstyr i sikker stand, og gjør vi de riktige forberedelsene før arbeidet startes opp? Sikkerhet inngår naturligvis i læreplanene ved de videregående skolene, men gjennom en egen sikkerhetsuke markerer skoleledelsen og elevene at sikkerhet må tas på alvor og gjennomsyres alt vi gjør. En ulykke "skjer ikke", den forårsakes. Og alltid når man ser tilbake etter en uønsket hendelse, erkjenner man at den kunne ha vært unngått. Det kan i mange tilfeller være en bitter erkjennelse.

Høsten 2021 møtte 75 elever ved Nome vg skole opp til det som skulle bli den aller første HMS-uken. Skolen konkluderte fort med at sikkerhetsuken var kommet for å bli.

Flere skoler fulgte etter. I 2022 arrangerte Re og Kongsberg sikkerhetsuke for første gang, og i 2023 har Borgund (Ålesund), Kalnes (Sarpsborg), Ål og Numedal gjort det samme. I 2024 står Sam Eyde og Ole Vig (Stjørdal) for tur. Innen 2024 vil 11 av totalt 27 skoler, (6 landslinjer og 21 fylkeslinjer) ha gjennomført arrangementer.

Alle skolene har fått støtte fra IA-programmet til første gangs gjennomføring forutsatt at de vil klare seg med egne midler i fortsettelsen. Erfaringer har vist at det gjør de. Skolen, fylkeskommunen og lokale bedrifter drar lasset sammen. Og utstyret som ble kjøpt inn det første året, kommer til nytte år etter år.

Skolene erfarte at det var vanskelig å få penger fra anstrengte budsjetter i fylkeskommunene, men erfaringene viser at så snart alle ser hvor vellykket det er, vil alle være med. Flere skoler laget flotte videoer av arrangementene sine, flere av disse ligger ute på YouTube. "Sikkerhetsuka" er et godt eksempel på at IA bransjeprogram for bygg og anlegg har lyktes med tiltak for å redusere skader og helseplager, og gitt elever og lærere kunnskaper som de vil ha nytte av resten av livet.

Denne veiledningen håper vi skal gi nye skoler en mal for hvordan en "sikkerhetsuke" kan planlegges og gjennomføres.

Mvh. Knut Aaneland
Programleder Tlf. 4821 2625

Innholdsfortegnelse

1. Innledende fase

- 1.1 Beslutning om søknad
- 1.2 Når på skoleåret skal dette foregå
- 1.3 Utarbeidelse av søknad / budsjett
- 1.4 Hvem / hvor mange elever skal «få» være med

2. Valg av stasjoner

- 2.1 Hvilke aktører / samarbeidspartnere skal(bør) være med
- 2.2 Hvilke områder har kan vi benytte
- 2.3 Logistikk mellom områder
- 2.4 Hvor og hvem ved pauser

3. Presentasjon av noen stasjoner som kan «gjenbrukes»

- 3.1 Fareblind og farlig mønstre
- 3.2 Sikre løfteoperasjoner
- 3.3 Arbeidsvarsling
- 3.4 Grøftkasse
- 3.5 Håndtering av oljesøl og spill
- 3.6 Sikkert utstyrsbytte på anleggsmaskiner

4. Rulleringsplan

- 4.1 Tidsforbruk på hver stasjon
- 4.2 Hvor mange i grupper
- 4.3 Hvem følger gruppe
- 4.4 Involvering på stasjon

5. Underveis og slutt evaluering

- 5.1 Underveisvurdering etter første dag
- 5.2 Slutt evaluering
- 5.3 Dokumentasjon

6. Referanser og vedlegg

1. Innledende fase

1.1 Beslutning om søknad

Organiser gjerne med organisasjonskart hvilke lærerressurser som skal ha roller i dette. Alle bør få en «tilhørighet» til Sikkerhetsuka, med definert overordnet mål:

Hvorfor gjennomføre Sikkerhetsuke:

Intensjon er å gjøre elever bevisst på risiko og uønskede hendelser på bygge- og anleggsplasser, og samtidig være bevisst på å kunne minimere risiko ved å planlegge og utføre arbeid på en trygg måte. Det er viktig å kunne sette søkelys på dette allerede i videregående utdanning, å gjøre elever satt innforstått med HMS arbeid, og forståelse av viktighet med søkelys på helse, miljø og sikkerhet.

Vi har lånt et slagord fra Skanska:

Kom hjem hel.

Skader på jobben gjør mest vondt hjemme.

1.2 Når på skoleåret skal det foregå?

Kongsberg VGS har valgt å legge gjennomføringen til uke 39, dette på bakgrunn av samarbeid mellom Re og Nome VGS, når det gjelder bruk av felles utstyr og ressurser, men også med en tanke på å få sikkerhetstanken inn hos våre elever tidlig i skoleåret.

1.3 Utarbeidelse av søknad og budsjett.

Før søknad utarbeides bør det enes om hvor mange stasjoner og estimere kostnader pr. stasjon. Økonomisk støtte fra IA er en engangsstønning, som med fordel kan benyttes til innkjøp av varige driftsmidler, f. eks løfteutsyr, HMS container, whiteboard tavler med trykk, (f.eks SJA og ROS).

Få gjerne også med de antatte «mindre kostnader». (F.eks. bevertning, transport etc.)

Eksempel på søknad med budsjett.

1.4 Hvor mange elever skal være med.

Det må bli opp til hver enkelt skole. Kongsberg VGS valgte å «kjøre» dette for elever ved Vg2 Anleggsteknikk, (45). Kan gjerne samarbeides med nærliggende skole(r).

2. Valg av stasjoner

2.1 Hvilke aktører / samarbeidspartnere skal(bør) være med?

Det bør vurderes innenfor skolen hvor stort dette legges opp til, benytt gjerne lokale entreprenører og maskin- og utstyrsleverandører.

Gjør avtaler i god tid før planlagt uke.

2.2 Hvilke områder kan benyttes.

Åpne areal tilknyttet skole eller bedrift. Legg stasjoner med aktivitet av arbeidsmaskiner noe skjermet, slik at disse stasjoner ikke fanger interesse fra deltakere på nabostasjonen.

Kan deltakere gå mellom stasjoner, spares mye tid ift. minibuss eller annen transport. Der dette ikke er mulig, lag gjerne et lite kart med stasjonsoversikter. Formidles også til stasjons eiere.

Benytt gjerne fysiske skiller mellom stasjoner som står nære, sperrebånd, sikringsgjerdet o.l.

Eksempel på kart med stasjonsoversikt.

2.3 Logistikk mellom områder.

Hver gruppe bør ledes av en fast person. Benyttes transportkjøretøy, ha fast sjåfør som er kjent med tidsplan. (se punkt 4 «rulleringsplan»)

2.4 Hvor og hvem har pauser.

Utarbeid gjerne en tidsplan. Se eks. senere i veileder.

Fast oppmøtested på morgnen og ved avslutning på dagen. Gjelder alle involverte.

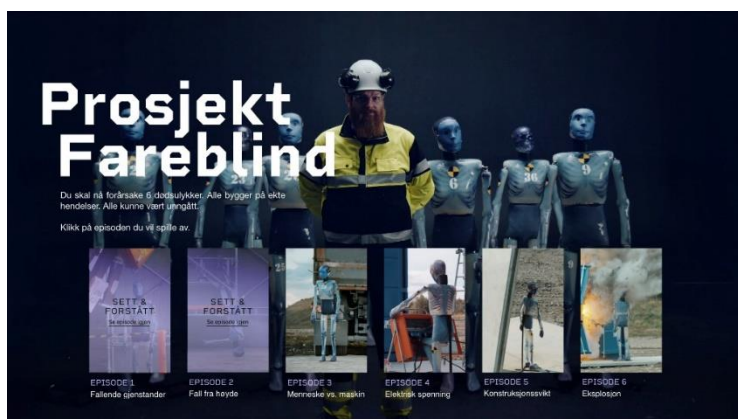
3. Presentasjon av noen stasjoner som kan «gjenbrukes»

3.1 Prosjekt Fareblind og Farlige Mønstre

Digitalt kurs, kan tas på telefon eventuelt PC. Tilgang gis av SfS BA;

<https://sfsba.no/2019/11/kurs-prosjekt-fareblind/>

Prosjekt Fareblind er et grunnleggende sikkerhetskurs for alle som skal utføre arbeid på en bygge- eller anleggsplass.

Se link: <https://sfsba.no/2024/03/farlige-monstre-2/>

Farlige mønstre er et av to “obligatoriske” sikkerhetskurs for alle i bygg og anleggsnæringen, som vil lære å se farlige mønstre, samt gi verktøyene du trenger for å ta riktige valg i møte med disse.

3.2 Sikre løfteoperasjoner

Kan kjøres som et Anhuker / Stroppekurs, (F.eks Munio).

Sikre løfteoperasjoner, riktig anhuking, løft og senk av kummer m.m. Bruk av riktig utstyr. Arbeidsutstyr til løfting av last og dets oppheng og forankring, skal ha nødvendig styrke til å tåle de belastninger som det kan bli utsatt for, og for å ivareta utstyrets stabilitet. Ta gjerne en kontakt med lokal transportsentral med biler med kran f. eks.

3.3 Arbeidsvarsling

“Alle arbeidstakere som utfører arbeid på eller ved vei, skal ha et gyldig Arbeidsvarslingskurs og fått nødvendig opplæring i arbeidsvarsling. Formålet med Arbeidsvarslingskurs 1 er å gi deltakerne grunnleggende kunnskap og forståelse for egen og andres sikkerhet ved arbeid på eller ved vei og hvilke hensyn som skal tas. De skal videre ha kunnskap om de formelle prosedyrene som skal følges før arbeidet begynner og under arbeidet.”

Arbeidsvarsling del 1 kan med fordel kjøres som egen dag, om man inkluderer denne i sikkerhetsuke, dette må hver skole/bedrift gjøre egen vurdering på.

3.4 Grøftkasse

*“Arbeid i dype gravegroper, grøfter og sjakter er regnet som særlig farlig arbeid. Alle som deltar i gravearbeid, enten du er gravemaskinfører eller en rørlegger som arbeider nede i gravegroppen, skal derfor ha nødvendig opplæring i arbeidet. Arbeidstakere som skal grave dypere enn 1,25 meter skal ha særskilt opplæring i gravearbeid.
Det skal dokumenteres hvilke arbeidstakere som har fått hvilken opplæring.”*

Gjør gjerne en henvendelse til lokal entreprenør med tanke på samarbeid om opplegg for dette. La elever lage en SJA, kan med fordel benytte RVO sin veileder;

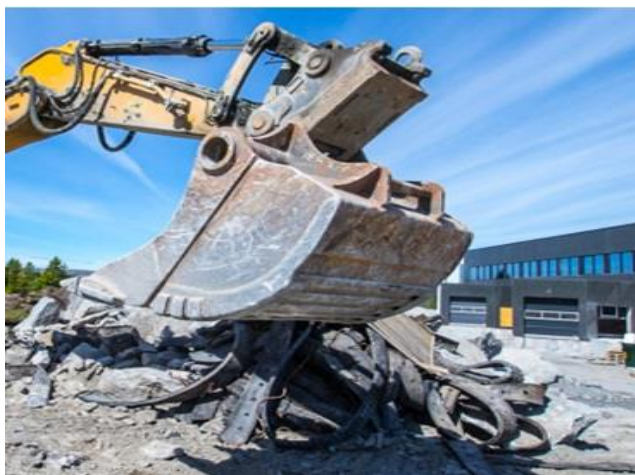
https://rvofond.no/wp-content/uploads/2023/09/RVO_Veileder_for_groftarbeid_032022_Skjerm.pdf

3.5 Håndtering av oljesøl og drivstoff

Transport og bruk av mobile drivstofftanker. Bruk av absorbenter. Hvem og hvor varsler vi ved uhell / utslipp.

3.6 Sikker utstysbytte på anleggsmaskiner.

Skifte av arbeidsutstyr på anleggsmaskiner med søkelys på sikkerhet. Utstyrsspesifikke opplæring, CE-godkjenning, sertifisert utstyr mm. La deltagerne få prøve å skifte f.eks. ei graveskuffe.

[Veileder-Sikker-bruk-av-maskiner-2023-skjerm-komprimert.pdf \(rvofond.no\)](#)

Har blitt gjennomført i samarbeide med en lokal bedrift som har stilt med maskin og regionalt verneombud ([ROV](#)).

4. Rulleringsplan

Eksempel på rulleringsplan med gruppeoversikt.

4.1 Tidsforbruk på hver stasjon

Tid på den enkelte stasjon må balanseres ut fra avsatt tid til stasjonsrullering, tema, antall grupper, og antall stasjoner. Erfaring viser at det viktige er at stasjonene er sånn nogen lunde like store, tidsmessig. Hvis noen stasjoner blir ferdig lenge før de andre blir det ofte mye uro i gruppen som er ferdig. Tidligere erfaring viser at 1 – 1,5 time pr. stasjon er passende tidsbruk.

4.2 Hvor mange i grupper

Gruppene bør ikke være for små eller for store. Vår erfaring tilsier grupper på 6 til 9 deltagere er ideelt. Færre deltagere fører til at stasjonen blir gjennomført for fort og det vil bli dødtid for enkelte grupper. Det vil også bli noe ubalanse i forflytningene rundt til stasjonene. Ved flere deltagere så rekker ikke alle å bli involvert og det vil alltid være noen som faller litt i bakgrunnen.

4.3 Hvem følger gruppe

Kan være hensiktsmessig å utnevne en lagfører/gruppeleder eller hvis det er lærerkrefter nok, ha lærere som gruppeledere. Viktig at lærere / lagfører har eierskap til sikkerhetsuka.

4.4 Involvering på stasjon

Vi har tidligere latt elevene evaluere og komme med tilbakemeldinger etter våre sikkerhetsuker, og et tema som går igjen er at de ønsket å involveres mer fysisk på stasjonene. Dette kan gjøres ved at deltakeren f.eks. får prøve å grave blant kabler, løfte en kum, montere en Varioguard eller fysisk løfte en markør ut av en krasjet bil. I tillegg har stasjonsdriverene forhåndslagret noen enkle spørsmål som deltagerens svarer på via en QR kode. Leses inn på hver sin telefon, og besvares på telefon.

Eksempel på spørsmål knyttet til stasjon.

5. Underveis og slutt evaluering

5.1 Underveisvurdering etter første dag

Etter første dag med stasjoner i drift, kan det med fordel tas en underveisvurdering, dette for å «trimme» tidsskjema, logistikk o.l.

Eksempel på underveisvurdering.

5.2 Sluttevaluering

Sett opp et sammendrag over aktivitet i løpet av uken. Benyttes gjerne som arbeidsdokument for neste års gjennomføring. Bør deles med alle involverte.

Eksempel på sluttevaluering.

5.3 Dokumentasjon

Vi har valgt å lage et deltagerbevis for vår sikkerhetsuke, som alle elever fikk ved ukas slutt. Uten at det har noen «formell» dokumentasjon, så anbefaler vi våre elever å legge det inn i sin CV ved søknad på lærlingeplass.

Eksempel på deltagerbevis.

6. Referanser

- IA Bransjeprogram for bygg og anlegg
- Regionale verneombud, (RVO)
- SfS BA Samarbeid for sikkerhet i bygg og anlegg
- Nome VGS – Re VGS – Kongsberg VGS

